

บทที่ 1

สังเขปพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับการทรงพระราชนิพนธ์

I จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. บรรยายพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
2. อธิบายพระราชกรณียกิจทางอักษรศาสตร์ได้
3. อธิบายพระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างพระราชกรณียกิจกับการทรงพระราชนิพนธ์ได้
4. ระบุพระนามแฝงได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ความนำ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชกรณียกิจเด่นชัดในทางนามธรรม ทั้งนี้ ย่อมเหมาะแก่เหตุการณ์ในรัชสมัยของพระองค์หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพัฒนาประเทศไทยโดยเฉพาะในทางรูปธรรมไว้แล้ว

พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการทรงพระราชนิพนธ์ มีส่วนอย่างสำคัญในฐานะที่ทรงใช้เป็นอีกสื่อหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ทั้งนี้ เพราะทรงเล็งเห็นว่าน่าที่จะเร่งรัดให้ชาวไทยทั้งมวลเป็นประชากรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับพัฒนาการทางวัตถุที่ล่วงหน้าไปในสังคมไทยบ้างแล้ว โดยการชี้แนะให้เห็นความจำเป็นของการเป็นผู้ที่รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีไหวพริบปฏิภาณและมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของพระราชนิพนธ์ในอีกทางหนึ่งคือการมีส่วนอย่างสำคัญในการปลูกฝังคนไทยให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติ รวมทั้งมีความสามัคคีอันเนื่องมาแต่สภาพการณ์ที่ประเทศไทยในเวลานั้นยังอยู่ในช่วงของการแผ่ขยายอิทธิพลของมหาอำนาจตะวันตก ทางด้านที่เป็นพระราชภารกิจของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ได้ทรงดำเนินการอย่างได้ผลทั้งด้านการต่างประเทศและการทหาร ตลอดจนการตั้งกิจการเสือป่า ลูกเสือและเนตรนารี แต่ความจำเป็นที่ต้องปลูกฝังรากลึกแห่งความรักในสถาบันที่จะดำรงคงเอกราชไว้ได้นั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสื่อผ่านพระราชนิพนธ์นับจำนวนพันเรื่องไว้ด้วยอีกทางหนึ่ง

สาระสำคัญ

พระปรีชาสามารถในการทรงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เริ่มปรากฏตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ก่อนเสด็จฯ เพื่อทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ

ระยะที่ทรงศึกษาในประเทศอังกฤษเป็นระยะที่ทรงพัฒนาการทรงพระราชนิพนธ์ โดยเฉพาะการทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส นอกจากนี้จะเพื่อการฝึกฝนในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศแล้วยังเป็นการสนองพระราชอัธยาศัยโปรดการประพันธ์อีกด้วย

ความรู้ทั้งวิชาการทหารและพลเรือนที่ทรงศึกษา รวมทั้งการที่ได้ทรง "ดูงาน" ในต่างประเทศในฐานะสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ประกอบกับพระอุปนิสัยที่ทรงมองเห็นการณ์ไกลและความสัมพันธ์ที่ทรงมีกับพระสหายชาวต่างชาติย่อมเป็นผลดีต่อการที่ทรงปกครองประเทศไทยในสมัยต่อมาและสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยังเป็นทั้งภูมิหลังและข้อมูลในการทรงพระราชนิพนธ์ด้วย

เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศและได้เสด็จฯ นิวัติประเทศไทยได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในฐานะสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ อยู่เป็นเวลาเกือบ 9 ปี พระราชกรณียกิจในช่วงนี้จึงเน้นในด้านการทรงใช้ความรู้และประสบการณ์จากประเทศที่ทรงศึกษามาให้เป็นประโยชน์ต่อการวางรากฐานเพื่อพัฒนาสังคมไทย

จุดเด่นในการทรงพระราชนิพนธ์ตามช่วงพระชนมายุที่แตกต่างกันได้แก่ ระยะที่ทรงศึกษาในต่างประเทศเป็นการทรงพระราชนิพนธ์เพื่อทรงพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษ เป็นส่วนใหญ่

พระราชนิพนธ์ในระยะก่อนครองราชย์ส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะให้ความรู้ใหม่ ๆ แก่คนไทย ส่วนพระราชนิพนธ์ที่ทรงเป็นภาษาอังกฤษนั้นก็เพื่อแสดงให้ชาวต่างชาติได้เห็นความรู้ความสามารถและแนวคิดของคนไทยอีกคนหนึ่ง เนื่องจากในระยะนั้นคนต่างชาติยังมองคนไทยในสภาวะที่ยังไม่ "เสมอภาค"

พระราชนิพนธ์ในระยะที่ทรงครองราชย์ส่วนใหญ่เป็นการที่ทรงชี้แนะทางที่คนไทยควร
ดำเนินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนอกเหนือไปจากพระราชประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ศิลปะและวรรณศิลป์
ของไทย

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้มุ่งเฉพาะการสื่อแต่สาระ
แต่ยังปรากฏพระราชนิพนธ์ที่เสริมสร้างสุนทรียภาพในจิตใจของผู้อ่านด้วย

II รายละเอียดของเนื้อหาวิชา

1. พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ

1.1 สรุปพระราชประวัติ การศึกษา และพระราชกรณียกิจสำคัญ

สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ 6 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2523 ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 24 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และองค์ที่ 2 ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง (สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี) ได้รับพระราชทานนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ แต่สมเด็จพระบรมชนกนาถ และสมเด็จพระราชชนนีตรัสเรียกว่า “ลูกโต” เมื่อพระชนมายุได้ 6 พรรษา ได้รับสถาปนาเป็นเจ้าฟ้ากรมขุนเทพทวาราวดี ดำรงพระเกียรติยศ เป็นชั้นที่ 2 รองจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร

การศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเริ่มในพระบรมมหาราชวัง โดยทรงศึกษาภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ต่อมาใน พ.ศ. 2436 พระชนมายุได้ 12 พรรษาเศษ ได้เสด็จไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษโดยได้รับการถวายความรู้เบื้องต้น ณ พระตำหนักนอร์ธ ลอดจ์ (North Lodge) ตำบลแอสคอต (Ascot) ได้ทรงศึกษาวิชาทหาร วิชาพลเรือน และภาษาฝรั่งเศส ต่อมาจึงทรงเข้าศึกษาวิชาการทหารบกที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก แซนด์เฮิสต์ (Sandhurst) เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาวิชาทหารแล้วได้ทรงเข้ารับราชการทหารอยู่ระยะหนึ่งแล้วจึงทรงรับการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ และกฎหมาย ที่วิทยาลัยไครสต์ เชิร์ช (Christ Church College) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford) แต่มิได้ทรงมีโอกาสได้รับปริญญาเนื่องจากทรงพระประชวรด้วยพระโรคพระอัมตะ (ไส้ติ่ง) อักเสบ มีพระอาการมากต้องทรงรับการผ่าตัดทันที

ในระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมารพระองค์แรกประชวร สวรรคตเมื่อ พ.ศ. 2437 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ที่ 2 เป็นสยามมกุฎราชกุมาร ดังนั้นก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพฯ จึงได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในการเสด็จเยือนประเทศต่าง ๆ ในยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นการทรงศึกษางานและเจริญทางพระราชไมตรี พระองค์เสด็จกลับถึงประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2445 รวมเวลาที่ประทับอยู่ ณ ต่างประเทศเป็นเวลาประมาณ 9 ปี

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งสวรรคต เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 พระราชกรณียกิจ

ที่พระองค์ทรงประกอบตลอดรัชกาลมีเป็นอนงประการ สรุปลที่สำคัญเพื่อแสดงแนวทางการทรงปกครองประเทศ พัฒนาประเทศให้รับกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของตะวันตก และการขยายสังคมของพลเมืองไทย ตลอดจนปรับภาวะของประเทศให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของโลก และการสร้างคุณลักษณะให้กับพลเมืองไทยได้ดังต่อไปนี้คือ

- พ.ศ. 2444 — ตั้งสามัคคีสมาคม เพื่อส่งเสริมคนไทยในประเทศอังกฤษให้บำเพ็ญคุณประโยชน์ มีวารสารของสมาคม คือสามัคคีสาร
- พ.ศ. 2445 — จัดตั้ง The New Republic (สาธารณรัฐใหม่)
- พ.ศ. 2446 — ตั้งเมืองมังกตลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- พ.ศ. 2447 — ตั้งทวีปัญญาสโมสร เพื่อส่งเสริมคนไทยในประเทศไทยให้บำเพ็ญคุณประโยชน์โดยเฉพาะทางด้านวิชาการ วารสารประจำสโมสร คือ ทวีปัญญา และมีโรงละครทวีปัญญา
 - ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์สยามสมาคมที่ตั้งขึ้นเพื่อสืบแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง และส่งเสริมศิลปศาสตร์ในประเทศไทย และประเทศใกล้เคียง
- พ.ศ. 2450 — ดำเนินการก่อสร้างพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และส่วนหนึ่งเป็นศาลากลางจังหวัด)
- พ.ศ. 2451 — พระราชทานนามพระพุทธรูปยืนพระองค์ใหญ่ที่เพิ่งพบที่เมืองศรีสัชชนาลัย ว่า พระร่วงโรจนฤทธิ์ ปัจจุบันประดิษฐาน ณ พระปฐมเจดีย์
- พ.ศ. 2453 — พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมณเฑียร
- พ.ศ. 2454 — พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช
 - สถาปนากองเสือป่า
 - สถาปนากองลูกเสือ
 - ตั้งกรมมหรสพ
 - จัดระเบียบการศึกษาในโรงเรียนราชวิทยาลัยเป็นแบบ public school ของอังกฤษใช้ชื่อว่า King's College ให้คณะนักเรียนปกครองกันเองตามระบบอาวูโส มีหน้าที่และความรับผิดชอบ
 - เปิดกิจการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
 - เปลี่ยนชื่อกระทรวงโยธาธิการเป็นกระทรวงคมนาคม

- ตั้งกรมทหารรักษาวัง
- เปิดสะพานเจริญรัช 31 ข้ามคลองหลอด บริเวณปากคลองตลาด
- ได้ช้างพลายสำคัญ พระเสวตรวชิรพาหะ
- กบฏ ร.ศ. 130
- พ.ศ. 2455 - ประกาศใช้ พ.ศ. แทน ร.ศ.
- พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะลูกเสืออังกฤษใช้ชื่อ K.S.O. (King of Siam's Own Troop of Boy Scouts) เพื่อเฉลิมพระเกียรติและรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ
- หล่อรูปท้าวหิรัญพนาสูร ที่เคยดูแลป้องกันภัยอันตรายระหว่างการเสด็จพระราชดำเนิน ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในบริเวณโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
- เปิดสะพานเจริญราษฎร์ 32 ข้ามคลองมหานาค
- ผลสำเร็จในการจัดทำรหัสสัญญาณโทรเลขมอส์สภายาไทย
- เปิดวชิรพยาบาล
- พระราชทานแนวการถอดตัวอักษรไทยเป็นตัวอักษรโรมัน
- พ.ศ. 2456 - ก่อตั้งกองทัพอากาศ
- สร้างพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
- สสำรวจพบและบำรุงรักษาพระเจดีย์ยุทธหัตถี
- ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล
- ก่อตั้งบริษัทปูนซิเมนต์ไทย
- ตราพระราชบัญญัติคลังออมสิน ที่มาของธนาคารออมสิน
- เปิดสะพานเจริญพาศน์ 33 ข้ามคลองบางกอกใหญ่
- พ.ศ. 2457 - ตั้งกองเนตรนารี
- ตั้งเนติบัณฑิตยสภา
- ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่
- ตราพระราชบัญญัติสมาคม
- ประกาศกฎหมายลักษณะเครื่องหมายและยี่ห้อการค้าขาย
- เปิดการประปากรุงเทพ
- ตราพระราชบัญญัติวรรณคดีสโมสร
- เปิดสะพานเจริญศรี 34 ข้ามคลองหลอด

- ตั้งราชनावีสมาคมเพื่อสนับสนุนกิจการกองทัพเรือ มีวารสารของ
สมาคมนั้น คือ สมุทรสาร
- พ.ศ. 2458 — สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ (สมเด็จพระ
บรมชนกในรัชกาลปัจจุบัน) เสนอข้อพิจารณาเรื่องเรือดำน้ำ
ซึ่งสร้างสำเร็จในรัชกาลที่ 8
- ประกาศเลิกบ่อนเบี้ย การพนัน
- ตัดถนนทรงพล ที่จังหวัดนครปฐมเพื่อการคมนาคมชนผลิตผล
เกษตรกรรมในต่างจังหวัด
- ตั้งตำแหน่งมหาดเล็กรับใช้ เพื่อเป็นการดำเนินตามโบราณราช-
ประเพณีทั้งของไทย และต่างประเทศในการรับบุตรของผู้ที่มีผลงาน
เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองให้มีโอกาสได้ศึกษาราชกิจ และรับฟัง
พระบรมราโชวาทในระหว่างที่ทรงใช้สอยใกล้ชิด
- เปิดสะพานเจริญทัศน 35 ข้ามคลองวัดสุทัศน์
- พ.ศ. 2459 — เปิดหอสมุดสำหรับพระนคร
- ตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน
- เปิดสะพานเจริญสวัสดิ์ 36 บริเวณใกล้สถานีรถไฟหัวลำโพง
- ตั้งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย
- พระราชทานนามพระที่นั่งศรเพ็ชรปราสาท พระรามราชนิเวศน์
(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มการก่อสร้าง
แต่สวรรคตเสียก่อนแล้วเสร็จ)
- พระราชพิธีเถลิงพระราชมณเฑียรพระที่นั่งอนันตสมาคม
- พ.ศ. 2460 — ตราพระราชกฤษฎีกาคำนำหน้านามสตรี
- ประกาศสงครามกับออสเตรเลีย และเยอรมนี ในสงครามโลก ครั้งที่ 1
(22 กรกฎาคม) ได้รับผลดีด้านความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ
และการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
- ประกาศพระบรมราชาธิบาย วิธีใหม่สำหรับใช้สระและเขียนหนังสือ
ไทย
- ประกาศพระราชบัญญัติใช้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติ
- ขยายกิจการรถไฟ
- การประกวดภาพเขียนครั้งที่ 1

- พ.ศ. 2461 - ตั้งดุสิตธานี เพื่อทดลองการปกครองประชาธิปไตย
- ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์
- พ.ศ. 2462 - ประกาศกำหนดวันที่ 6 เมษายน เป็น “วันจักรี” และถือเป็นวันชาติ
แห่งกรุงสยาม
- กำหนดกิจการอนุศาสนาจารย์ของไทย
- พ.ศ. 2463 - เรือรบพระร่วงถึงประเทศไทย
- ประกาศพระราชกฤษฎีกาใช้เวลามาตรฐานสำหรับประเทศไทย
เป็นเวลาก่อนเวลามาตรฐานกรีนิช 7 ชั่วโมง
- ตั้งกองเสือป่าหญิง
- ประกวดภาพเขียนครั้งที่ 2, 3
- พ.ศ. 2464 - ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา
- ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหน้านามเด็ก
- พ.ศ. 2465 - เริ่มจัดตั้งสัตหีบเป็นฐานทัพเรือ
- เปิดสถานเสาวภา
- ตราพระราชบัญญัติสมุด เอกสารและหนังสือพิมพ์เป็นกฎหมาย
เกี่ยวกับการพิมพ์ฉบับแรก
- เริ่มดำเนินการสร้างสะพานพระราม 6 สะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา
แห่งแรก
- พ.ศ. 2466 - เริ่มก่อสร้างพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ที่อำเภอชะอำ จังหวัด
เพชรบุรี
- ประกอบพระราชพิธีขึ้นพระตำหนักราชฤดี จังหวัดนครปฐม พระ-
ราชทานหนังสือ “โคลงนิราศประลองยุทธ”
- เปลี่ยนพระนามที่นั้งที่ทรงสร้างในพระบรมมหาราชวังจาก “จันทร-
ทิพโยภาส” เป็น ราชฤดี
ตราพระราชบัญญัติ ชั่ง ตวง วัด
- พ.ศ. 2467 - ประกาศกฤษฎณ์เทียบรางวัลด้วยการสืบราชสันตติวงศ์
- ทรงเปิดเขื่อนพระราม 6 เขื่อนทดน้ำแห่งแรกในประเทศไทย
- พ.ศ. 2468 - พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ตั้งสวนลุมพินีเพื่อเป็นสวนสาธารณะ
สำหรับประชาชน และเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดงานแสดงสินค้าครั้ง
ใหญ่ที่สุดของชาติ คืองานสยามรัฐพิพิธภัณฑ์ แต่ไม่ทันได้จัดเพราะ

สวรรคตเสียก่อน

- ประสูติพระธิดาพระองค์เดียว 24 พฤศจิกายน ปัจจุบันทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี
- สวรรคต 26 พฤศจิกายน 2468 รวมพระชนมายุ 45 พรรษา (วันที่เสด็จสวรรคตคือ 26 พฤศจิกายน แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสืบราชสมบัติต่อในวันที่ 26 เช่นกัน จึงทรงขอให้กำหนด วันที่ 25 เป็นวันสวรรคต วันที่ 26 เป็นวันเสวยราชย์ ดังนั้นงานเนื่องในโอกาสวันสวรรคตที่จัดในปัจจุบันจึงเป็นวันที่ 25)

1.2 สรุปพระราชกรณียกิจทางการทดลองประชาธิปไตยและการศึกษา

การทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตยมิได้ทรงตั้งแต่เพียงดุสิตธานี แต่ดุสิตธานีเป็นการทดลองปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นครั้งที่ 3 เพราะแต่เดิมได้ทรงจัดตั้ง The New Republic หรือสาธารณรัฐใหม่ขึ้นที่กรุงปารีส ระหว่างเดือนเมษายน- มิถุนายน พ.ศ. 2445 เป็นเมืองสมมติ เพื่อใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยพระองค์ และพระสหายชาวต่างประเทศ หลักฐานเอกสารที่พบแสดงว่าใน The New Republic นั้นมีการตั้งสภาผู้แทนราษฎรมีพรรคการเมืองหลายพรรค ทูตหลายประเทศและการจัดตั้งรัฐบาล พระองค์ทรงใช้พระนามแฝง General Michael d'Ayuthya ในฐานะประธานาธิบดี และทรงสมมติพระองค์เป็นบุคคลอื่น ๆ ในสาธารณรัฐใหม่อาทิเช่น The Count d'Ayuthya ประธานวุฒิสภา Baron V.d'Ayuthya อธิบดีพิธีการ และ Senator Carlton H. Terris รัฐมนตรีต่างประเทศ เมื่อพระองค์มีพระราชกรณียกิจที่จำเป็นมากขึ้นจึงทรงเลิกดำเนินการดำเนินการใน The New Republic ไปโดยปริยายแต่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมิได้สูญหายไป เพราะเมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทยแล้วขณะที่ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสยามมกุฎราชกุมารได้ทรงทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งแรก พ.ศ. 2446 ทรงจัดตั้งเมืองมั่ง ในสวนมะม่วง หลังพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน (ปัจจุบันอยู่ในบริเวณวังปารุสกวัน) เมืองนี้ได้ชื่อว่า มั่ง จากคำว่า mango ตามลักษณะที่ตั้ง ผลเมืองของเมืองมั่งคือมหาดเล็กทั้งรุ่นใหญ่ และรุ่นเล็ก มีการเลือกตั้ง การตั้งคณะปกครอง การปฏิบัติตามเสียงข้างมาก ตลอดจนการฝึกเรื่องการออมทรัพย์ โดยทรงจัดตั้ง เบงก์ ดี ฟอ เทีย สำหรับรับฝากและให้กู้เงินแก่ทวยนาคร ลีหมายถึงพระองค์ เพราะแปลว่าผู้เป็นใหญ่ ทรงเป็นกรรมการผู้จัดการ ฟอ มาจากนามม.ล.เพื่อ ฟิ่งบุญ ต่อมาเป็น เจ้าพระยารามราฆพ และเทีย มาจากเสียงอักษรนำของนายเทียบ อัศวรักษ์ (พระยาชลาธารบดี) ซึ่งเป็นกรรมการทั้ง 2 ท่าน หนังสือพิมพ์ประจำเมืองมั่งชื่อชวนหัว เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและเพื่อความบันเทิง เมืองมั่งยุติลงเมื่อสมเด็จพระ

พระบรมโอรสาธิราชทรงย้ายที่ประทับกลับไปที่พระราชวังสราญรมย์ที่ซ่อมเสร็จแล้ว

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกโดยทรงจัดตั้งดุสิตธานี เมื่อ พ.ศ. 2461 โดยทรงขยายความรู้เรื่องประชาธิปไตย กับข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ตั้งของเมืองสมมติดุสิตธานีอยู่ในพระราชวังดุสิต และต่อมาเมื่อคับแคบเกินไป จึงทรงย้ายไปยังพระราชวังพญาไท นอกจากการจัดให้มีการปกครองโดยการเลือกตั้ง มีธรรมนูญการปกครองแล้วยังทรงเน้นถึงความสำคัญอื่น ๆ ในการอยู่ร่วมกัน เช่น มีวัชธรรมาธิปไตย แสดงความจำเป็นที่ทุกคนต้องมีธรรมะ พระองค์ทรงเป็น “พระรามราชนูนี้” ทรงรับภาระในการสั่งสอน นอกจากนี้ที่ทรงเป็น นายราม ณ กรุงเทพมหานคร เมืองคนหนึ่งที่เปี่ยมด้วยความ พระนามแฝงอีกพระนามหนึ่งที่ทรงใช้ในดุสิตธานีคือ นายแก้ว ณ ออยุธยา

อนึ่ง ทรงสอนเรื่องการรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและที่สาธารณะด้วย เพราะในดุสิตธานีเป็นดังเมืองตุ๊กตา มีบ้านจำลองของพลเมืองย่อสัดส่วนปลูกสร้างราวกับเมืองจริง ๆ พลเมืองดุสิตธานีมีหนังสือพิมพ์ประจำเมือง 2 ฉบับ คือ ดุสิตสมัย และดุสิตสัปดาห์ หรือดุสิตเรคอร์ด เป็นหนังสือพิมพ์รายวันและดุสิตสมิตเป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เสนอทั้งข่าวสาร สาระบันเทิง และบทวิจารณ์ ดุสิตธานีสลายตัวพร้อมกับการสวรรคตของพระองค์

อนึ่ง ในระหว่างการทรงทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ทรงเห็นปัญหาสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญเติบโตของการปกครองระบอบนี้ นั่นคือ การที่ประชาชนขาดการศึกษา ดังนั้นนอกจากจะทรงให้การศึกษาแก่ผู้ใกล้ชิด คือการที่ทรงจัดตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวง โรงเรียนราชวิทยาลัย ได้ทรงริเริ่มการสร้างโรงเรียนแทนการสร้างวัด และขยายการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปโดยการตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 ให้เอกชนมีส่วนช่วยในทางจัดการศึกษา เพื่อขยายให้กว้างขวางทั่วถึงยิ่งขึ้น และได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 บังคับให้เด็กทุกคนต้องเล่าเรียนจนจบชั้นประถมศึกษา ต่อมาได้ทรงขยายการศึกษาในถึงขั้นอุดมศึกษา คือได้ยกฐานะโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2459

1.3 การสร้างเสริมจิตใจพลเมืองไทย

จากพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวดังสรุปแล้วข้างต้น (หากนักศึกษาต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมอ่านได้จากสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) จะเห็นได้ว่าพระองค์ได้ทรงวางแนวทางที่จะให้ทั้งความเจริญเติบโต ทางกาย ทางจิตใจ และทางความคิดแก่ชาวไทย ดังพระราชหัตถเลขที่ทรงตอบพระสหายชาวต่างประเทศที่เขียนจดหมายมากราบทูลแสดงความยินดีเมื่อพระองค์ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระราชปณิธาน

ของพระองค์ปรากฏชัดว่า ทรงตั้งพระทัยที่จะเป็นเพื่อนผู้ซื่อสัตย์และผู้รับใช้ประชาชนที่จะอุทิศพระองค์เพื่อความสูง และประโยชน์ของประชาชน ดังความว่า

Although in name I am their King, I hope they will soon learn that they have in me a faithful friend and a willing servant, who is ready to do all for their happiness and welfare.

ความเจริญเติบโตทางกายของประชาชนที่พระองค์ทรงวางแนวทางไว้คือการสาธารณสุข การขยายกิจการด้านพยาบาล การจัดสวนสาธารณะ ส่วนความเจริญทางความคิดและจิตใจ คือการศึกษา การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยทรงเน้นการอบรมนักเรียนให้มีความคิดนำความรู้ การฝึกอบรมให้เป็นผู้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากแนวการสอนในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง และโรงเรียนราชวิทยาลัย การตั้งกองลูกเสือ เนตรนารี และเสือป่า ย่อมได้ผลทางอ้อม ในการฝึกจิตใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีวินัย อดทน รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกเหนือไปจากการฝึกร่างกายให้เข้มแข็ง ข้าราชการบริพารของพระองค์ มีโอกาสดีในการได้ฝึกการทดลองประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เมืองมั่ง คุสิตธานี หรือ การจัดเล่นละครปริศนา (dumb crambo) ซึ่งผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ และฝึกปฏิภาณไหวพริบ ทรงฝึกการออมทรัพย์โดยการจัดตั้งคลังออมสินและประกาศเลิกบ่อนเบี้ย การพนัน พระราชนิพนธ์ของพระองค์ชี้แนะในเรื่องแนวทางความประพฤติที่ถูก ที่ควรไว้เป็นอันมาก ทางตรง โดยผ่านบทความ สารคดี ทางอ้อม คือ ผ่านบทละคร นิทาน นิยาย และบทร้อยกรอง ซึ่งมีส่วนสร้างเสริมสุนทรียภาพในจิตใจ เพราะการจะเป็นคนที่มีคุณภาพนั้นย่อมควรจะมีเจตจำนงที่ดีทั้งกาย ใจ และความคิด ดังนั้นหากจะกล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้พระราชนิพนธ์ของพระองค์สร้างความคิดและหล่อหลอมจิตใจของชาวไทยให้เป็นคนที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จะเป็นคำสรุปที่เกินความจริงหรือไม่ขอให้นักศึกษาพิสูจน์ด้วยตนเองโดยการศึกษาพระราชนิพนธ์ของพระองค์ต่อไป

2. พระราชกรณียกิจทางด้านอักษรศาสตร์และการประพันธ์

ก่อนที่จะกล่าวถึงพระราชนิพนธ์ประเภทต่าง ๆ สมควรที่จะสรุปพระราชกรณียกิจทางด้านการประพันธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสียก่อน

พระปรีชาสามารถของพระองค์ปรากฏเป็นหลักฐานว่าทรงพระราชนิพนธ์นิทานที่มีสาระ ได้ตั้งแต่พระชนมายุประมาณ 12 พรรษา ก่อนเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาวิชาการ ณ ประเทศอังกฤษ ระหว่างที่ประทับอยู่ต่างประเทศเป็นเวลา 9 ปี พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เป็นจำนวนไม่น้อย ทั้งในลักษณะการพัฒนาผลงานของผู้อื่น กล่าวคือเมื่อได้ทอดพระเนตรละคร หรือทรง

อ่านนิยายบางเรื่อง ก็ทรงพระราชนิพนธ์ใหม่แก้ไขบุคลิกลักษณะตัวละครบ้าง เนื้อเพลงบ้าง หรือตอนจบของเรื่องบ้าง บางครั้งทรงแก้ไขพระราชนิพนธ์ของพระองค์เองให้มีแนวต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกัน มล.ปิ่น มาลากุล ประธานคณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ สรุปว่าเป็นการให้การบ้านแก่พระองค์เอง ทรงฝึกฝนในทางภาษา ผลงานของพระองค์จึงมีทั้งหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก The Screech Owl หนังสือพิมพ์สำหรับคนไทยในอังกฤษ The Looker-On ร้อยกรองภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสกว่า 40 เรื่อง นิทาน นิยายภาษาอังกฤษกว่า 2,700 หน้า และบทละครภาษาอังกฤษกว่า 25 เรื่อง ประจักษ์พยานที่แสดงความสนพระทัยและพระปรีชาสามารถของพระองค์อีกประการหนึ่งได้แก่ความเห็นของนายโคลเชสเตอร์ เวมิส (Colchester Wemyss) พระอาจารย์ผู้หนึ่งในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด กล่าวว่

...พระองค์ท่านทรงได้รับประโยชน์อย่างใหญ่หลวงจากการศึกษาหลายด้านระหว่างที่ทรงพำนักในยุโรป ทรงเป็น “สุภาพบุรุษ” อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะทรงมีความเป็นกันเองมากที่สุด และไม่ทรงเสแสร้งใด ๆ ทั้งสิ้นก็ตาม แต่ก็ไม่เคยทรงลืมหน้าที่อันสูงส่ง ซึ่งชะตากรรมได้บันดาลให้เป็นไป พระองค์ท่านทรงมีรสนิยมสูงในด้านวรรณกรรม ทรงอ่านหนังสือมากและสามารถที่จะทรงใช้วิจารณ์ญาณของพระองค์เองเกี่ยวกับการเมืองของโลกปัจจุบัน เราจะเผ้าคอยดูอนาคตของพระองค์ด้วยความสนใจยิ่ง และเชื่อมั่นว่าจะทรงกระทำประโยชน์แก่ประเทศบ้านเกิด และจะนำความสุขอันยั่งยืนนานมาสู่พระองค์เองได้...

ระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford) พระองค์ได้ทรงพระนิพนธ์เรื่องสงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์ (War of the Polish Succession) เป็นภาษาอังกฤษ ได้รับความนิยมนจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง ต่อมาได้มีผู้แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสและ พระยาบุรุษรัตนราช (ชวนสิงห์เสนี) ได้แปลเป็นภาษาไทยแล้วถวายให้ทรงตรวจแก้

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นมกุฎราชกุมาร) ได้เสด็จกลับจากประเทศอังกฤษแล้ว พระองค์ประทับ ณ พระราชวังสราญรมย์ ณ ที่นี้พระองค์ทรงตั้ง “ทวีปัญญาสโมสร” และออกหนังสือพิมพ์รายคาบฉบับหนึ่งชื่อ “ทวีปัญญา” นอกจากพระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ แล้วยังทรงชักชวนข้าราชการผู้มีสติปัญญาให้ช่วยกันเขียนเป็นการสนับสนุนให้เกิดการใช้ปัญญาความคิดมากขึ้น ทั้งยังทรงตั้งสมาคมละครสมัครเล่นและโรงละครทวีปัญญา นอกจากหนังสือพิมพ์รายคาบ “ทวีปัญญา” สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชยังทรงออกหนังสือพิมพ์อื่นอีก เช่น อัมพะวะสมัย และเมื่อได้เสด็จขึ้นครองราชย์แล้วได้ทรงออกหนังสือรายปักษ์ดุสิตสมิต หนังสือพิมพ์รายวันดุสิตสมัย ดุสิตสักชี (Dusit Recorder) หนังสือพิมพ์รายเดือนสมุทรสาร จดหมายเหตุเสื่อป่า จดหมายเหตุของราชนาวิสมาคม เป็นต้น

ในรัชสมัยของพระองค์กิจการหนังสือพิมพ์เป็นที่แพร่หลายมากมีหนังสือพิมพ์อื่น ๆ อีกหลายฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์ไทย¹ หนังสือพิมพ์เบงกอกไทม์ (Bangkok Time)² หนังสือพิมพ์สยามออฟเซอร์เวอร์ (Siam Observer) กรุงเทพฯ³ สมานไมตรี แม่น้ำกบป้อ ตงฮัว-มิ่นป้อ⁴ จีนโนสยามวารศัพท์ ไทยใหม่ บางกอกการเมือง สยามราษฎร์ สยามศักดิ์ และเกาะเหล็ก เป็นต้น พระราชนิพนธ์ที่ลงตามหนังสือพิมพ์มักจะเป็นประเภทบทความซึ่งทรงด้วยพระราชประสงค์ต่าง ๆ กัน เช่น เพื่อให้พลเมืองตระหนักถึงความเป็นไทยและรู้จักหน้าที่ของตน เช่น เรื่องเมืองไทยจึงตื่นเกิด เพื่อให้เห็นภัยของชาวจีนในเมืองไทย เช่น เรื่องยิวแห่งบูรพาทิศ หรือเพื่อชักชวนประชาชนให้ความร่วมมือในการจัดหาสาธารณสมบัติต่าง ๆ เช่น เรือรบ เป็นต้น และในกรณีที่ผู้อ่านเขียนบทความคัดค้าน เช่น วินสโนจีนโนสยาม⁴ และโกนันทวิศาลในเดลิเมต์ เขียนบทความคัดค้านเรื่องการสร้างเรือรบซึ่งทรงลงในหนังสือพิมพ์ไทย โดยทรงใช้พระนามแฝงว่าอัสวพาหุ พระองค์ก็ทรงตอบแก้ด้วยบทความชื่อ “โคลนติดล้อ” ทางฝ่ายค้านใช้นามปากกา หุ่นดำตอบได้อีก เป็นเช่นนี้หลายบทเป็นเวลานาน แต่การคัดค้านเป็นไปอย่างมีเหตุผล ทั้งถ้อยคำสำนวนก็สุภาพแสดงถึงคุณธรรมของปัญญาชนในสมัยนั้นว่าต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ทั้งองค์พระประมุขเองก็ทรงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางหนังสือพิมพ์ได้โดยเสรี มิได้ทรงถือโทษต่อผู้ที่แสดงความเห็นขัดแย้ง ดังตัวอย่างจากการที่นายพลเรือตรีพระยาวิชัยสุนทร เจ้ากรมพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้ใช้นามแฝงว่าหุ่นดำ คัดค้านบทความของอัสวพาหุ แต่กลับได้รับพระราชทานตราทุติยจุลจอมเกล้า⁴ ทั้งนี้เพราะทรงตระหนักว่าพระยาวิชัยฯ คัดค้านด้วยความหวังดีต่อชาติเช่นเดียวกับพระองค์

2.1 ศัพท์บัญญัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระทัยรักในความเป็นไทยเป็นอย่างยิ่ง เมื่อครั้งที่ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ และทรงพระชนมายุเพียง 14 พรรษา ได้ทรงมีพระราชดำรัสในงานฉลองการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระองค์เป็นมกุฎราชกุมาร พระราชดำรัสที่แสดงว่าพระองค์ทรงเห็นคุณค่าของความเป็นไทยและการรักษาเอกลักษณ์ไทย คือ

I would return to Siam more Siamese than when I left.

¹ พระคลังข้างที่เป็นเจ้าของ เป็นหนังสือพิมพ์หลวง มีตราครุฑอยู่หน้าชื่อ

² ทรงใช้เป็นแหล่งลงบทความภาษาอังกฤษ

³ เครื่องเดียวกับ บางกอกเดลิเมต์ ภาษาอังกฤษ บริษัทสยามพรีเพรส เป็นเจ้าของ มร.ฮอฟมัน ชาวอเมริกันเป็นผู้จัดการ

⁴ หนังสือพิมพ์ภาษาจีน

ดังนั้นเมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทยแล้ว พระราชกรณียกิจทางด้านภาษาไทยอีกประการหนึ่ง คือ การบัญญัติศัพท์ภาษาไทยใช้แทนคำภาษาต่างประเทศ ที่เมืองไทยรับมาพร้อม ๆ กับความเจริญทางเทคโนโลยี การขยายการศึกษา และกิจการอื่น ๆ

ศัพท์ที่ทรงบัญญัติอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ศัพท์ที่มีอยู่เดิม ทรงบัญญัติใหม่ให้เหมาะสม
2. ศัพท์ที่เดิมใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และสะกดเป็นภาษาไทยได้ทรงบัญญัติเป็นภาษาไทย
3. ศัพท์ที่ทรงบัญญัติขึ้นใหม่ ด้วยเหตุที่ได้ทรงริเริ่มกิจการต่าง ๆ ขึ้นในรัชสมัย รวมทั้งศัพท์ที่ต้องใช้ในกาวยอกกฎหมาย

ตัวอย่างศัพท์บัญญัติทั้ง 3 ประเภทมีเช่น

1. ศัพท์ที่มีอยู่เดิม ได้ทรงบัญญัติให้เหมาะสม เช่น

ศัพท์เดิม	ศัพท์บัญญัติใหม่
อำแดง	นาง นางสาว
ทารก	เด็กชาย
ทารกิศา	เด็กหญิง
สภาอุณาโลมแดง	สภาภาษา
กรมทคน้ำ	กรมชลประทาน ฯลฯ

2. ศัพท์ที่เดิมใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษและสะกดเป็นภาษาไทยได้ทรงบัญญัติเป็นศัพท์ภาษาไทย เช่น

ศัพท์เดิม	ศัพท์บัญญัติใหม่
แสตมป์ (Stamp)	ดวงตราไปรษณียากร
โปลิส (Police)	ตำรวจ
เทเลแกรม (Telegram)	โทรเลข
โทรศัพท์ (Telephone)	โทรศัพท์
แบงค์โน้ต (Bank note)	ธนบัตร
เซอร์วิส (Service)	บริการ
เอดิเตอร์ (Editor)	บรรณาธิการ
ไบซิเคิล (Bicycle)	รถจักรยาน
ไลบรารี (Library)	ห้องสมุด
ออฟฟิศ (Office)	สำนักงานหรือที่ทำการ

ฯลฯ

3. ศัพท์ที่ได้ทรงบัญญัติใหม่ เนื่องจากได้ทรงริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นในรัชสมัย หรือต้องใช้ในการออกกฎหมาย เช่น

เครื่องบิน	เริ่มใช้ในการแสดงการบิน พ.ศ. 2454
ไซโย	เริ่มใช้เมื่อเสด็จฯไปทำพิธีบวงสรวงสังเวจเจดีย์ยุทธหัตถี พ.ศ. 2456
นามสกุล	เริ่มใช้เมื่อตราพระราชบัญญัตินามสกุล พ.ศ. 2456
พุทธศักราช	เริ่มใช้เมื่อประกาศเปลี่ยน ร.ศ. เป็น พ.ศ. เมื่อ พ.ศ. 2455
อนุบาล	เริ่มใช้เมื่อตราพระราชบัญญัติให้ตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กฯ พ.ศ. 2461
ปริญญา มหาวิทยาลัย	เริ่มใช้เมื่อตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์	พ.ศ. 2459
วิศวกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์	
รัฐประศาสนศาสตร์	

2.2 พระราชดำริเรื่องวิธีเขียนหนังสือไทยแบบใหม่

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า หนังสือไทยที่ใช้กันอยู่นั้นเป็นหนังสือที่อ่าน เขียน เรียน ได้ยากกว่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

1. สระอยู่ในที่ไม่แน่นอน ข้างหน้าบ้าง ข้างหลังบ้าง ข้างบนบ้าง ต้องใช้ความจำแต่ประการเดียว
2. สระผสมเป็นการผสมตามใจ ไม่คำนึงถึงเสียงจริง ต้องใช้ความจำอีก รวมทั้งวิธีเขียนสระผสมที่ออกเสียงเดียวแต่แยกอยู่ทั้งข้างหน้า ข้างหลัง และข้างบน เช่น เอียะ
3. คำพยัญชนะที่ไม่ประสระก็อ่านออกเสียงได้ และเสียงที่ออกก็ไม่แน่นอน ต่างกันไปต้องอาศัยความจำอีก เช่น บดี (บอ- ดี) ปฐม (ปะ- ถม)
4. การเขียนพยัญชนะสองตัวที่ใช้สระเดียวกัน ไม่ทราบว่ามีอใดเป็นอักษรนำ เมื่อใดเป็นอักษรควบกล้ำ ต้องใช้แต่ความจำ
5. การเขียนหนังสือที่เว้นเฉพาะวรรคตอน ไม่เว้นระยะระหว่างคำ เช่น ภาษาตะวันตก ย่อมทำให้ผู้ที่ไม่ชำนาญ อ่าน- เขียน แบ่งคำผิดพลาดได้

ด้วยปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชดำริวิธีเขียนหนังสือไทยแบบใหม่ ดังสาระสำคัญต่อไปนี้ คือ

1. เขียนหนังสือเว้นระยะระหว่างคำทุกคำ ยกเลิกการแบ่งวรรคตอน และใช้เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนแทน ซึ่งทำให้เป็นระบบเดียวกัน ไม่ทำให้คนอ่านผิดพลาดได้ ซึ่งเคย

มีการเขียนในลักษณะนี้มาแล้ว คือ ในหนังสือสวดมนต์ และเทศน์มหาชาติ เป็นต้น เครื่องหมายแบ่งวรรคตอนนั้นพระยาวิสุทธสุริยศักดิ์ อธิบดีกรมศึกษาธิการ (ในเวลานั้น) ก็ได้เรียบเรียงวิธีใช้ไว้แล้ว

2. สระควรวัดไว้ในบันทึกเกี่ยวกับพยัญชนะทั้งสิ้น ดังที่เขียนมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และควรเขียนหลังพยัญชนะตามแนวอักษรอริยกิจ ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคิดขึ้น ตัวพยัญชนะให้คงรูปตามเดิม ส่วนรูปสระเปลี่ยนแปลงให้บ้างเพื่อให้เหมาะสมกับการเขียนในบันทึกเกี่ยวกับพยัญชนะ
3. พยัญชนะที่เป็นตัวกล้ำจะมีสระแทรกกลาง
4. การใช้วรรณยุกต์เป็นไปตามแนวเดิม

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงให้รายละเอียดในการเขียนหนังสือไทยแบบใหม่เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการเขียนแบบเดิม ตามลายพระราชหัตถ์ วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2460 แล้ว ได้พระราชทานวโรกาสให้ผู้ที่สนใจแสดงความคิดเห็นโดยผ่านเสนาบดีกระทรวงธรรมการ และขอความเห็นจากวรรณคดีสโมสร และบุคคลอื่น ๆ อีกบางท่าน แต่ปรากฏว่าการสนับสนุนไม่แพร่หลายเท่าที่ควร จึงทรงระงับพระบรมราโชบายดังกล่าว แม้พระองค์จะตระหนักในข้อดีของการเขียนหนังสือตามวิธีใหม่ว่า นอกจากจะทำให้สะดวก ผิดพลาดได้ยาก เพราะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ มีข้ออาศัยเพียงความจำดังวิธีเดิมแล้วยังเป็นผลให้ภาษาไทยแพร่หลายในหมู่ชาวต่างชาติได้ เพราะเป็นภาษาที่เรียนง่าย อ่านง่ายขึ้น ทั้งยังอำนวยความสะดวกในการถ่ายเสียงภาษาอื่นได้ถูกต้องยิ่งขึ้น อ่านเข้าใจภาษาบาลีได้ง่ายส่งผลให้ศึกษาด้านพุทธศาสนาได้ง่ายไม่ทอดทิ้งแต่ก่อน

2.3 นามสกุล

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญในการมีนามสกุลใช้ว่า นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการทำสำมะโนครัว มีหลักฐานแน่นอนเรื่องทะเบียนประชาชนทั้งคนเกิดคนตาย และการสมรสให้ถูกต้องเป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับตัวบุคคล จึงจำเป็นต้องมีชื่อ และนามสกุลบ่งไว้ให้ชัดเจน ประโยชน์ในการริเริ่มการใช้นามสกุลในรัชสมัยของพระองค์อีกทางหนึ่ง คือ เพื่อให้นักนตรีตระหนักในชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ย่อมเป็นเครื่องกันมิให้ประพฤตินิสัยเสื่อมเสียได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้นจึงทรงตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุลขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2456 และได้พระราชทานนามสกุลแก่บรรดาเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ และสามัญชนทั่วไป ตลอดจนชนชาวต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารและมีความประสงค์

จะใช้นามสกุลเป็นไทย จำนวนนามสกุลที่ได้พระราชทานแก่คนทั้งหลายมีถึง 6432 นามสกุล¹

พระปรีชาสามารถทางอักษรศาสตร์ปรากฏให้เห็นชัดเจนได้อีกทางหนึ่งจากนามสกุลที่ได้ทรงตั้งพระราชทานแก่คนไทยทั้งหลาย เพราะทรงเลือกใช้คำที่นอกจากจะให้ความไพเราะแล้วยังสื่อความหมายถึงชื่อของบรรพบุรุษ คนสำคัญ หรือ อาชีพของแต่ละสายสกุลอีกด้วย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เล่ม 1 เรื่องนามสกุล)

2.3 พระราชกรณียกิจประจำวันกับการทรงพระราชนิพนธ์

จอมอมรตฤณารักษ์ ข้าราชการบริหารท่านหนึ่งในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีบันทึกเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจประจำวันของพระองค์เพื่อให้คนรุ่นหลังหายข้องใจว่าทำไมพระองค์จึงมีเวลาพอที่จะทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมอันมีค่าได้เป็นจำนวนมาก

...เวลาเริ่มทำงานที่โต๊ะทรงพระอักษรนั้นก็หลังจากบรรทมตอนเช้า แต่คำว่าเช้าที่นี้เป็นเวลาสว่างเช้า 11.00 น. ถึงเที่ยงวัน เพราะพระองค์จะเริ่มบรรทมเมื่อเวลาจวนสว่างเป็นประจำ ทรงใช้เวลากลางวันเป็นเวลากลางวันอยู่เป็นเช่นนี้จนเกษียณ เพราะถือเป็นประเพณีมาแต่โบราณว่าเวลาที่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินกำลังนอนหลับกันเป็นสุขสบายนั้นเป็นเวลาที่ราชศัตรูจะฉวยโอกาสเข้าประหัตประหาร ฉะนั้นเมื่อตื่นจากบรรทมตอนนั้นแล้วก็ใช้เวลาสรงเสวยตามปกติ พอเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ใช้โต๊ะทรงพระอักษรเป็นที่ทรงพระราชสำราญไปจนถึงเวลา 15.00 น. แปลว่าได้มีโอกาสในตอนแรกนี้ไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง ครั้นแล้วจึงเสด็จประทับเสวยพระกระยาหารกลางวัน ได้ทรงพบปะกับข้าราชการที่มาร่วมโต๊ะเสวยพอที่จะได้รับสั่งพูดคุยกับคนอื่นเสียบ้าง หลังจากเสวยในระยะนี้แล้วก็เป็นเวลาที่อากาศจะเย็นลง พระองค์จะทรงใช้เวลาในตอนนี้ให้เหมาะสมกับสถานที่ซึ่งเสด็จไปประทับอยู่ เช่นถ้าเป็นในพระบรมมหาราชวัง บางทีก็เสด็จทรงกีฬาบ้าง ประพาสทางรถยนต์บ้าง หรือไม่ก็กลับเข้าทรงพระอักษรต่อไปอีกจนถึงเวลาเสวยกลางคืน คือประมาณ 21.00 น. ถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะมีความทรงพระอักษรตอนนี้ไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง ถ้าเป็นเวลาประทับต่างจังหวัดเช่นชายทะเล ก็จะเสด็จลงสรงน้ำทะเลจนเวลาอำเภอก็เสด็จขึ้น ถ้าเป็นพระราชวังบางปะอินมีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบก็มักจะเสด็จประพาสทางลำน้ำด้วยการทรงตีเรือกรรเชียงขนาดเล็กเป็นการออกกำลังกาย แต่ถ้าเป็นเรือกรรเชียงขนาดใหญ่ก็ประทับกลางลำให้มหาดเล็กตีกรรเชียงถวาย ถ้าไม่ทรงลงเรือก็จะเสด็จออกประทับที่พลับพลาริมสนามเพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการทั้งส่วนพระองค์และส่วนท้องถิ่นที่มาเล่นกีฬาถวายทอดพระเนตรจนเย็นมากจึงเสด็จขึ้นเพื่อไปทรงพระอักษรต่อไปอีกจนถึงเวลาเสวยกลางคืนจากการเสวยแล้วจึงจะเป็น

¹ เป็นจำนวนที่รวบรวมโดยคณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

เวลาที่ทรงหยุดพักผ่อนอีกกระยะหนึ่ง มักไม่ค่อยทรงพระอักษรในตอนนี่ แต่จะทรงใช้เวลาในการซ่อมละครบ้าง โขนบ้าง หรือมิฉะนั้นก็ให้ตกลงมาแสดงการเล่นเป็นกวนมุขให้ได้มีโอกาสทรงพระสรวลบ้าง เล่นละครทายปริศนากันบ้าง หรือมิฉะนั้นถ้าไม่เสด็จออกก็จะทรงไฟบริดจ์หรือเกมไฟต่าง ๆ เป็นการภายในกับผู้ที่เป็นเฉพาะบุคคล แล้วเสวยเครื่องว่างตอนดึกอีกครั้งหนึ่ง ถ้าการเสด็จแปรพระราชฐานเป็นพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม จะทรงใช้เวลาเหล่านี้ไปในการซ่อมรถเป็นส่วนมาก รวมความแล้วเวลาที่ทรงใช้ไปในวันหนึ่ง ๆ นั้นก็จะเป็นที่โต๊ะทรงพระอักษรแทบทั้งนั้น พระองค์มิได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปเปล่า แม้กระทั่งเวลาที่เสด็จลงพระบัณฑุกษัตริย์ ก็จะประทับทอดพระเนตรนิยายสารภาษาอังกฤษ ชื่อ “Punch” คือหนังสือประเภทตลกขบขันเป็นประจำ

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)...ทรงพระอักษรเป็นเวลานานตั้งคร่าวหลายหลาย ๆ ชั่วโมง มิได้ลุกขึ้นเสด็จพระราชดำเนินไปโน่นไปนี่บ้างเลยจึงไม่มีทางได้เอนพระวรกายให้หายเมื่อยขบอย่างปุณฺณธรรมดาสามัญท์ทำกัน ใช่แต่เท่านั้นพระองค์จะทรงหมกมุ่นแต่เรื่องทรงพระอักษรลงบนแผ่นกระดาษ แม้จะมีเสียงอีกทีก็อะไรมารบกวนอยู่ใกล้ที่ประทับซึ่งทรงพระอักษรอยู่นั้น ก็มีได้ทรงแสดงอะไรออกมาแต่ประการใด

มหาดเล็กผู้มีหน้าที่รับใช้อยู่ใกล้ชิดจนเคยชิน ย่อมทราบกันทั่วไปว่า ขณะพระองค์ทรงเครื่องเครื่องอยู่กับงาน งาน งาน เขียนหนังสือวันแล้ววันเล่า โดยมีได้เคยทรงหยุดงานที่พอพระราชหฤทัย สิ่งนี้แม้ข้าราชการทุกกระทรวงทบวงกรมจะมีการหยุดทำงานกันทั้งวันเสาร์วันอาทิตย์ใคร ๆ เขาก็หยุดทำงานกันหมดทุกแห่ง ไม่มีหนังสือราชการตามปกติขึ้นทูลเกล้าฯถวาย แต่พระองค์มีงานพิเศษที่จะต้องทำเป็นอันมาก นั่นคืองานพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ที่ทรงทำค้างมาจากวันก่อน ๆ ยิ่งวันไหนเป็นวันที่มีพระราชพิธีต้องซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องเสด็จตอนเช้าด้วยแล้ว วันนั้นก็จะถูกลดเวลาบรรทมตามปกติให้น้อยชั่วโมงลง...

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง มีพระทัยจดจ่ออยู่กับงานเขียนหนังสือพอทรงจับงานหนังสือเข้าเมื่อใด ก็ทรงลืมอะไร ๆ ทั้งหมด เปรียบเสมือนเข้าสู่ภวังค์ละนั้น จะมียุ่งมากัด ไรจะมาตอม ก็ไม่รู้พระองค์ ยิ่งในสมัยก่อนนั้นไม่มีการนัดยามายุ่งกันด้วยดี ดี ที่ไม่มีการกรูบานหน้าต่างประตูด้วยมุ้งลวด เมื่อวันไหนยุ่งซักจะรบกวนพระยุคลบาทหนักเข้า ก็ได้แต่สั่งให้ทางพระวิสุตร (มุ้ง) ครอบมุ้งที่โต๊ะทรงพระอักษรเท่านั้น

คราวนี้ถึงเสด็จไปพักแรมตามต่างจังหวัดใด ๆ ก็คงจะพากันเข้าใจว่า พระองค์จะหยุดการทรงพระอักษรลงได้บ้าง แต่เปล่าเลย กลับรับสั่งให้ขนเอาเครื่องทรงพระอักษรทุกอย่างตามเสด็จไปด้วย เช่นการเสด็จประพาสที่พระราชวังบางปะอิน พอเสด็จไปถึงตำหนักที่ประทับแล้ว ก็จะประทับเพลินอยู่กับโต๊ะทรงพระอักษรเหมือนดังที่ทรงปฏิบัติอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นแต่เปลี่ยน

อยู่มากเป็นประจำจนมองเห็นด้วยตาชัดว่า พระหัตถ์ขวานั้นใหญ่กว่าพระหัตถ์ซ้าย และส่วนพระดัชนีตอนที่ใช้จับปากกานั้นก็พลอยด้านแข็งไปอีกด้วย ถ้าจะพูดกันอย่างง่าย ๆ ก็คือทรงเป็น “ดาปลา” ที่พระดัชนี (นิ้วพระหัตถ์) ส่วนที่ปากกานั้นเม้มเหล็กที่ใช้ทำปลายปากกาจะเป็นเหล็กแข็งพิเศษ ก็ไม่วายที่จะสึกไปโดยเร็ว แบบที่ปากกาสึกโดยทั่วไปแต่ก็เอียงเทไปด้านหนึ่งจนทำให้คมตัดกระดาษต้องทิ้งไปในราวสองสามเดือนเท่านั้น ครั้งหนึ่งผู้เขียนลองเอาปากกาองค์ที่เลื่อนทิ้งไปแล้วนั้นมาทดลองเขียนดูปรากฏว่าไม่สามารถจะใช้ต่อไปได้จริง ๆ เพราะปากกาคมตัดกระดาษออก

ส่วนกระดาษที่ใช้ทรงพระอักษรนั้น จัดเตรียมถวายไว้เป็นเล่มแบบสมุดนิกขนาดกว้างประมาณ 8 นิ้ว ยาวประมาณ 10 นิ้ว แต่เย็บเป็นเล่มแข็งแรง เมื่อเปิดออกสันปกจะอยู่ทางซ้ายมือ มีกระดาษแข็งสำหรับเสียบอยู่ภายใต้เล่ม เพื่อใช้เสียบเข้าปกได้สะดวก สมุดกระดาษนี้เป็นกระดาษเนื้อดีขีดเส้นบรรทัดแบบเดียวกับกระดาษฟูลสแก๊ป เมื่อทรงเขียนจบไปเล่มหนึ่ง ๆ แล้วก็จะนำไปเย็บเก็บเข้าเป็นเล่มพลิกอ่านได้โดยสะดวก พระองค์ทรงรักความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทรงพระอักษรเป็นที่สุด...

เมื่อจะทรงแต่ง บทละครเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็...ก็จะทรงใช้สมุดที่จัดไว้นี้ดำเนินจนแล้วเสร็จโดยไม่มีต้นร่างก่อนเลย คำใดที่ผิดหรือตกหล่นก็ขีดฆ่าเป็นระเบียบ บางเรื่องก็แก้คำผิดด้วยหมึกสีแดงเพื่อให้แลเห็นถนัดชัดเจน บางเรื่องเขียนไปแล้วกลับมาทรงตรวจใหม่ พบว่า เป็นที่ไม่พอพระราชหฤทัยไปบางส่วนบางตอน ก็จะทรงนำเอากระดาษชิ้นใหม่ ๆ ที่เก็บสำรองไว้ทากาวปะทับหลังลงที่ส่วนนั้นโดยเฉพาะแล้วเขียนข้อความลงไปบนนั้น แต่เมื่อมาพลิกดูภายหลังจะพบเพียงแต่ว่ากระดาษตอนนั้นหนากว่าตอนอื่น ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ดีการเขียนเสียบเล่มเป็นของธรรมดา ถ้าเสียทั้งแผ่นก็ทรงฉีกทิ้งไป แต่ถ้ายังมีส่วนคืออยู่บ้าง เช่น ประมาณ 1 ใน 4 ของแผ่นบ้าง ครั้งแผ่นบ้างก็ตีทรงตัดหรือฉีกแผ่นนั้นออกจากเล่ม ทั้งนี้คงไม่มีใครคาดคิดออกว่า ส่วนที่ดีที่เหลืออยู่ นั้นจะทรงตัดเก็บไว้สำหรับใช้ต่อไปอีก ก็จะเป็นทั้งกระดาษที่ทรงนำไปใช้ปะและกระดาษสำหรับทดเลขหรือร่างอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ความมัธยัสถ์ละเอียดประณีตของพระองค์นั้นแสดงให้เห็นแจ่มชัดว่าแท้จริงมิได้ทรงสุรุ่ยสุร่ายดังที่คนภายนอกเข้าใจกันเลย...”¹

¹ จมื่นอมรรตุมารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช) “พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 ; (พิมพ์ครั้งที่ 1, พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ; เล่ม 4, พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511), หน้า 18-29

3. พระราชนิพนธ์โดยสรุป

วรรณกรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453- 2468) จัดได้ว่าเจริญรุ่งเรือง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลของการที่ประชาชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น คนไทยกลับจากการศึกษาต่างประเทศและนำวรรณกรรมแบบใหม่มาเผยแพร่ ตลอดจนการจัดตั้งวรรณคดีสโมสร การดำเนินการจัดทำพจนานุกรม และกิจการสื่อสารมวลชนที่แพร่หลายขึ้นมาแล้ว ยังมีปัจจัยจากพระราชนิยมของพระมหากษัตริย์อีกด้วย

3.1 ประเภทและพระราชประสงค์

ส่วนพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีนับได้ว่าเป็นจำนวนกว่า 1236 เรื่อง¹ ได้หลายประเภทตามรูปแบบการแต่งต่าง ๆ กันได้แก่ ร้อยกรอง บทละคร บทความ สารคดี นิทาน นิยาย เรื่องสั้น บทชวนหัว พระราชดำรัส พระบรมราชาโชวาท พระราชหัตถเลขา ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงพระราชนิพนธ์ด้วยพระราชอัชฌาศัยโปรดการประพันธ์เท่านั้น หากแต่ได้ทรงใช้พระราชนิพนธ์สื่อสารพระราชดำริ พระราชจินตนาการ และพระราชปณิธานทั้งในการอนุรักษ์ พัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนสภาพของสังคมและคุณภาพของคนไทย

พระราชนิพนธ์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ก่อนที่จะเสด็จฯ ไปทรงศึกษาในต่างประเทศ ย่อมแสดงถึงพระราชอัชฌาศัยโปรดการประพันธ์ และพระปรีชาสามารถในการทรงใช้วรรณกรรมเพื่อสื่อสารพระราชดำริ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์นิทานเรื่องไม่กลัวผี

พระราชนิพนธ์ในช่วงที่ทรงรับการศึกษาในประเทศอังกฤษ อาจสรุปได้ว่าเป็นพระราชนิพนธ์ในช่วงพัฒนา กล่าวคือ พระราชนิพนธ์ในระยะดังกล่าวมักทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ ย่อมแสดงถึงพระราชประสงค์ในการทรงใช้พระราชนิพนธ์เพื่อทรงฝึกฝนในการใช้ภาษา เพราะพระราชนิพนธ์ในช่วงดังกล่าวแม้จะมีทั้ง สารคดีและบันเทิงคดี ทรงพระราชนิพนธ์ทั้งโดยร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ทรงพิมพ์เผยแพร่ หากแต่ปรากฏเป็นต้นฉบับลายพระราชหัตถ์ พระราชนิพนธ์หลายเรื่องทรงนำเรื่องที่ได้ทอดพระเนตรละครของผู้อื่นมาทรงคัด

¹เป็นจำนวนพระราชนิพนธ์ที่รวบรวมโดยคณะอนุกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเปิดหอวิชาฐานุสรณ์ 1 ม.ค. 2524 หลังจากวาระนั้นแล้ว ยังได้พบพระราชนิพนธ์เพิ่มเติมอีก ซึ่งมักจะเป็นลายพระราชหัตถ์ที่ได้พระราชทานแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งให้นำไปอ่านก่อนที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์เผยแพร่ต่อไป เมื่อทายาทของผู้รับพระราชทานพระราชนิพนธ์พบในภายหลังเห็นว่าควรจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ จึงได้นำมามอบให้หอวิชาฐานุสรณ์เพื่อเป็นสมบัติของชาติต่อไป เช่น ม.ร.ว.สุพิชชา โสณกุล ธิดาพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (พระองค์เจ้าธานีวินิต) มอบพระราชนิพนธ์บทละครร้อยกรองภาษาอังกฤษเรื่อง Chao Tak Sin (เจ้าตากสิน) และบทละครพูดคำกลอนภาษาไทยเรื่อง แม่เจ้าอยู่หัวศรีสุดาจันทร์

แปลงบางตอน หรือทรงดัดแปลงบุคลิกลักษณะของตัวละครบางตัวย่อมแสดงถึงพระราชประสงค์ในการทรงพัฒนา รวมทั้งพระราชนิพนธ์บางเรื่องต่างประเภทกัน เป็นร้อยแก้วบ้าง เป็นร้อยกรองบ้าง เป็นบันเทิงคดีบ้าง เป็นกึ่งสารคดีบ้างแต่นำเสนอแนวคิดเหมือนกัน เป็นแต่ต่างรูปแบบไปย่อมแสดงถึงการที่ทรงพัฒนา การประพันธ์ของพระองค์เอง และการเลือกรูปแบบการประพันธ์เพื่อสื่อพระราชดำริและพระราชจินตนาการ

เมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทยแล้วปรากฏทั้งพระราชนิพนธ์ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนา กล่าวคือเป็นการทรงพระราชนิพนธ์เพื่ออนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทรงพระราชนิพนธ์หลายเรื่อง หลายรูปแบบเพื่อทรงพัฒนาบางจุด บางส่วนที่ควรปรับให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อให้สามารถสืบทอดได้ต่อไป ทั้งยังปรากฏพระราชนิพนธ์จำนวนมากไม่น้อย เพื่อทรงปรับปรุงคุณภาพของคนไทย นอกเหนือไปจากพระราชนิพนธ์ส่วนที่ทรงมุ่งให้ความรู้ทั้งทางวิชาการ ความคิด และวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านชาวไทยเป็นคนทันโลก ทันเหตุการณ์ และทันคน กับทั้งเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่ มีความรับผิดชอบ พร้อม ๆ ไปด้วยกับการเป็นผู้มีวัฒนธรรม และสุนทรียภาพในจิตใจ

วรรณคดีสโมสรได้ประกาศยกย่องพระราชนิพนธ์ 3 เรื่อง ได้แก่ พระนลคำหลวง หัวใจนักรบ และมัทนะพารา ให้เป็นยอดของการประพันธ์ประเภทร้อยกรอง บทละครพูด และบทละครพูดคำฉันท์ตามลำดับ

4. พระนามแฝง และพระสมัญญานาม

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งพระนามแฝงมากกว่า 100 พระนาม และเมื่อเสด็จสวรรคตแล้วพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์ และการประพันธ์เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจนทรงได้รับพระสมัญญานามว่าสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 พระนามแฝง

ในการทรงพระราชนิพนธ์ทรงใช้ทั้งพระบรมนามาภิไธยและพระนามแฝง นอกจากนี้ยังมีที่ไม่ได้ใช้พระนามหรือพระนามแฝง แต่ทราบได้ว่าเป็นพระราชนิพนธ์เพราะมีลายพระราชหัตถ์เป็นเครื่องยืนยัน

พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการทรงใช้พระนามแฝงนั้นมิใช่เพื่อการปกปิดแต่ประการใด เพราะพระนามแฝงเป็นจำนวนมากเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นของผู้ใด เช่น อัสวพาหุ รามจิตติ ศรีอยุธยา พระขรรค์เพชร น้อยลา นานลา หรือ นายแก้ว นายขวัญ เป็นต้น เมื่อก่อนเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่างประเทศอังกฤษเมื่อพระชนมายุ 12 พรรษาไม่ปรากฏว่าทรงใช้พระนามแฝงใด เพราะพระราชนิพนธ์เรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องเดียว

ที่ทรงพระราชนิพนธ์ในระยะดังกล่าวและปรากฏหลักฐานอยู่ คือ นิทานเรื่อง “ไม้กล้วยไม้” คงจะไม่ได้ใช้พระนามแฝงใด เพราะในเรื่องนั้นระบุไว้ว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงแต่ง”

หลักฐานการทรงใช้พระนามแฝงปรากฏเมื่อทรงพระราชนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ให้วารสาร K.V.C. ทรงใช้พระนามแฝง Young Tommy สำหรับบทร้อยกรอง Tom Toby, Marcus Virginius Dilton Marsh, Carlton H. Terris และ M.V. สำหรับบทละคร T.M. Vanjohn สำหรับเรื่องสั้น และ M. Virginius, Carlton H. Terris, C.H.T., M.V., และ Dilton Marsh สำหรับนวนิยาย สำหรับเรื่องประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว ทรงใช้ Carlton หรือ Brother Carlton

ส่วนพระนามแฝงภาษาไทย สำหรับบทละครทรงใช้ พระขรรค์เพชร ศรีอยุธยา นายก ท.ป.ส. (ทวีปัญญาสโมสร) ไก่เขียว เจ้าเงาะ (สองพระนามแฝงหลังใช้สำหรับละครเรื่องสลัดพุด)

ส่วนบทละครภาษาอังกฤษที่ทรงแปลจากบทละครภาษาไทยของพระองค์ ทรงใช้พระนามแฝงว่า Sri Ayudhya, Sri Ayoothya, Phra Khan Bejra

พระนามแฝงที่ทรงใช้สำหรับบทความได้แก่ อัสวพาหุ (ย่อว่า อ.พ.) Asvabhahu ราม-วชิราวุธ ป.ร. รามวชิราวุธ รามพันธ์ รามจิต รามสุร ราม ร. ราม ราม ณ กรุงเทพ วชิราวุธ วชิรา-วุธโซ วชิราวุธ ป.ร. ว.ป.ร. มงกุฎเกล้า ม.ว. ม.ว.ร. ว.ร. ร.ร. M.V. V. V.R.

“รามจิตติ” คือพระนามแฝงที่ทรงใช้เมื่อทรงพระราชนิพนธ์นิทานเรื่องยาวที่ทรงแปลจากภาษาอังกฤษ บางครั้งทรงใช้ย่อว่า ร.จ. “พันแหลม” เป็นพระนามแฝงสำหรับเรื่องเกี่ยวกับทหารเรือทั้งนิทานและสารคดี “สุกรีพ” ทรงใช้สำหรับนิทานเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับทหารเรือ

พระนามแฝงที่มักทรงใช้ในหนังสือพิมพ์ “คูสิตสมิต” ได้แก่ จุลสมิต มหาสมิต วรสมิต วิริยสมิต วิภาสสมิต วรรณะสมิต และ โสตสมิต

นอกจากนี้ยังมีพระนามแฝงอื่น ๆ อีก อาทิเช่น คอยุโรป คอแดง น.พ.ส. ความเห็น เอกชน ไทยอีกคนหนึ่ง ไทยศรีวิสัย นักเรียนเก่า นักเรียนคนหนึ่ง น.ภ. เนติบัณฑิตไทยผู้หนึ่ง น.ร. พรานบุญ พาลี พันตา ศ. ธนัญชัย สารทูล เสือเหลือง สภานายก อุบาสก เอกชน ศรีธนัญชัย สารจิตต์ สุริยงส่องฟ้า โสต หัตถชัย หนานแก้วเมืองบูรณ อัญชัญ Khon Thai Sri Dhanya และ Oxonian

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงใช้พระนามแฝงเฉพาะเมื่อทรงพระราชนิพนธ์เท่านั้น ในเมืองสมมติเพื่อทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งสาธารณรัฐใหม่ (The New Republic) และ คุสิตธานี ก็ทรงใช้พระนามแฝง ได้แก่ General Michael d' Ayuthaya (ประธานาธิบดี) Senator Carlton H. Terris (เลขาธิการคณะรัฐมนตรี) The Count d' Ayuthya (ประธานวุฒิสภา) และ Baron V. d' Ayuthya (เจ้าหน้าที่พิธีการในกรมการต่างประเทศ) ราม

ณ กรุงเทพ นายแก้ว ณ ออยุธยา (นาครในคฤศติธานี) Professor Diamond (เมื่อทรงเล่นกลในจิตรลดา สภาการ)

ไม่เพียงแต่พระองค์จะทรงตั้งพระนามแฝงของพระองค์ในกิจการต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว ยังได้ทรงตั้งนามแฝงพระราชทานแก่ข้าราชการบริพารผู้โดยเสด็จในกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้แสดงละครพูด พระองค์ทรงคิดนามแฝงอย่างเนบเนียนจาก ชื่อ และ สกุล ตัวอย่าง เช่น

นายเกื้อ บุญยาศรัย	คือ เจ้าพระยารามราฆพ (ม.ล.เพ็ญ พึ่งบุญ)
นายเรียก ทหารสิงห์	คือ พระยาบุรีนวราษฏร์ (ชวน สิงหเสนี)
นายเขียน วิฆางม	คือ พระยาบำรุงราชบริพาร (เสมียน สุนทรเวช)
นายช่วย หนังสือดี	คือ พระบริหารศาลาลักษณ์ (เกื้อ ศาลักษณ์)
นายแนบ ทองทะเล	คือ พระยาบริหารราชมานพ (เนียน สาคกริก)
นายยัง ชายหนุ่ม	คือ พระสมานบริกร (อยู่ ยุวเสวี)
นายเข้ม หมวกเจ้า	คือ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นต้น

นามแฝงพระราชทานทั้งหมดมีกว่า 100 นาม

(ข้อมูลเรื่องพระนามแฝงและนามแฝงพระราชทานหากสนใจดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หัวข้อเดียวกันนี้โดย ม.ล.ปิ่น มาลากุล)

4.2 พระสมัญญานาม

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีเป็นจำนวนมากและเป็นหลายประเภทต่าง ๆ กัน พระราชนิพนธ์เหล่านี้เป็นเครื่องแสดงถึงพระปรีชาสามารถในด้านการทรงพระราชนิพนธ์ได้ทุกแนว พระปรีชาสามารถของพระองค์เป็นที่ยกย่องกันอยู่โดยทั่วไป ดังที่พระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงสดุดีไว้ว่า “...ธรรมดานักประพันธ์เมื่อถนัดทางใดก็มักจะทำได้ดีแต่เฉพาะในทางนั้น ถ้าจะแต่งหนังสือออกนอกทางไป อ ย่าว่าแต่ตรงกันข้าม เพียงแต่ผิดทางที่คุ้นก็ไปไม่ใคร่ได้ แต่พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ มีวงกว้างแทบจะโอบไปทั่วทุกประเภท การแต่งหนังสือไทยมีลักษณะแปลกพิเรนห่างไกลกันโดยประการที่ได้แสดงมาแล้ว จนทำให้ต้องกล่าวบุรุษซึ่งมีความสามารถกว้างขวางทั่วไปทุกแผนกแห่งการแต่งหนังสืออย่างพระองค์ท่านนั้นมีน้อยนัก...”¹

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับพระสมัญญานามว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เนื่องจากความเป็นปราชญ์ในทางอักษรศาสตร์ ดังรายละเอียดที่ได้สรุปมาเป็นลำดับ

¹น.ม.ส. (พระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์) “คำนำ” ประชุมนิทานพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ (พิมพ์ครั้งที่ ๒, พระนคร ศิลปะบรรณาการ), หน้า ๓.

แล้ว พระสมัญญานามนี้เกิดขึ้นโดยพระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) ปราภฏเผยแพร่งครั้งแรก ในลัญจบัตรละครของคณะไทยเขมม ซึ่งจัดการแสดงละครพระราชนิพนธ์ 2 เรื่อง ได้แก่เรื่องชิงนาง และจัดการรับเสด็จ เพื่อเก็บเงินสร้างหอนาฬิกาประดิษฐาน ณ โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย และ ยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ เช่นเดียวกับพระสมัญญานาม สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ที่ยังปรากฏ ครอบงำทุกวันนี้

อนึ่งผู้ที่สนใจจะศึกษาหาความรู้เรื่องพระราชกรณียกิจ และพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพิ่มเติม มีสถานที่ที่ได้รวบรวมทั้งพระราชนิพนธ์ สิ่งของที่เกี่ยวข้อง เนื่องด้วยพระองค์ และปฏิมากรรมเหมือนจริงจำลองพระราชกรณียกิจสำคัญ ๆ ที่พระองค์ ทรงมีต่อประเทศชาติ และประชาชนชาวไทย คือ หอวชิราวุธานุสรณ์ เป็นอาคารทรงไทย ตั้ง อยู่ในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร

หอวชิราวุธานุสรณ์นี้จัดตั้งขึ้นโดยงบประมาณของรัฐบาลและเงินบริจาคจากบุคคลผู้ ครอบงำในพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพ.ศ. 2515 พระองค์ทรงได้รับการประกาศยกย่องจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ทรงเป็น 1 ใน 5 ของนักปราชญ์ชาติไทย เมื่อถึง วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2524 อันเป็นวาระที่พระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราช สมภพครบ 100 ปี รัฐบาลและเอกชนอันมี ฯพณฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นประธานจึงได้จัดสร้าง หอวชิราวุธานุสรณ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และเป็นสถานที่ที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ของประชาชนสืบไป

III บทสรุป

1. พระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทย พระองค์แรกที่ ทรงรับการศึกษาดูจากต่างประเทศ

เมื่อขึ้นครองราชสมบัติได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจสืบต่อจากสมเด็จพระบรม ชนกนาถอย่างสอดคล้อง กล่าวคือ เมื่อพระบาทสมเด็จพะจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพัฒนา ประเทศในทางรูปธรรมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่การทรงวางรากฐานในทางการศึกษา การศาล และการต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าจึงทรงเน้นในส่วนที่จะนำคนไทยไปสู่การ พัฒนาประเทศชาติได้ นั่นคือทรงเน้นในการพัฒนาส่วนที่เป็นนามธรรม เป็นการพัฒนาคุณภาพ ของคนไทย โดยให้คนทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานะตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่ ทุกคนพึงมี พึงกระทำอันจะนำความเจริญมาสู่ตนเองและส่วนรวม ตลอดจนมีความสามัคคีและ มีความรักชาติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความจำเป็นอีกประการหนึ่งว่า ประเทศไทยต้องพิสูจน์ตนเองว่าเป็นประเทศที่เร่งรัดการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ จนเป็นทางให้สามารถแก้ปัญหาเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต และการเก็บภาษีขาเข้าซึ่งยังอยู่ในลักษณะที่ไทยเสียเปรียบ ดังนั้นพระองค์จึงทรงเน้นการพัฒนาในด้านการวางรากฐานประชาธิปไตย แต่เมื่อประสบปัญหาว่าคนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าใจระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ เพราะยังขาดการศึกษา จึงทรงหันมาเร่งรัดการขยายการศึกษาทั้งในเชิงกว้างและลึก

2. พระราชกรณียกิจทางด้านอักษรศาสตร์นั้นเนื่องมาจากพระปรีชาสามารถ และความสนพระทัยที่จะพัฒนาการใช้ภาษาของคนไทยให้เหมาะกับยุคที่ติดต่อกับประเทศในซีกโลกตะวันตก ทรงสนพระทัยในด้านการบัญญัติศัพท์ และได้พระราชทานพระราชดำริในการเขียนหนังสือไทยแบบใหม่ การที่ทรงคิดนามสกุลพระราชทานแก่คนไทยเป็นจำนวนมากแสดงทั้งพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์ และพระราชกรณียกิจเพื่อการจัดระบบทะเบียนราษฎร ตลอดจนเพื่อผลทางอ้อมให้คนไทยตระหนักในเกียรติที่ได้โดยความประพฤติที่ดีสืบต่อกัน

3. พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีมากกว่า 1236 เรื่อง และมีครบทุกประเภทวรรณศิลป์ ทั้งนี้ นอกจากจะเกิดจากพระราชอัธยาศัยโปรดการประพันธ์แล้ว ยังทรงใช้พระราชนิพนธ์เป็นสื่อในการให้ความรู้ ความคิด ความบันเทิง ทั้งเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์พัฒนาและถ่ายทอดวรรณกรรม วัฒนธรรม และ ศิลปะ ตลอดจนนำเสนอจินตนาการในเชิงสร้างสรรค์

4. พระปรีชาสามารถในด้านนี้เป็นที่ยอมรับจนทรงได้รับการน้อมเกล้าถวายพระสมัญญานามว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เมื่อสวรรคตแล้ว แม้ตราบจนปัจจุบันประโยชน์ที่พึงได้รับจากพระราชนิพนธ์นับจำนวนพันของพระองค์ก็ยังคงมีอยู่ ทรงได้รับการประกาศจากองค์การสหประชาชาติให้ทรงเป็น 1 ใน 5 ของนักปราชญ์ชาติไทย

พระนามแฝงที่ทรงใช้ในการทรงพระราชนิพนธ์ และกิจการทดลองประชาธิปไตย และการแสดงมีมากกว่า 100 พระนามทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่จำแนกตามประเภทของพระราชนิพนธ์

IV คำถามทบทวนบทที่ 1

1. จงบรรยายโดยสรุปก็คือพระราชกรณียกิจสำคัญของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ยังปรากฏผลมาตราบจนปัจจุบันนี้
2. จงอธิบายความรู้ของท่านเกี่ยวกับพระปรีชาสามารถในทางอักษรศาสตร์ในด้านต่อไปนี้คือ
 - 2.1 การบัญญัติศัพท์
 - 2.2 วิธีเขียนหนังสือไทยแบบใหม่
 - 2.3 การขนานนามสกุล
3. จงอธิบายถึงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 จำนวน
 - 3.2 ประเภท
 - 3.3 พระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์
4. พระนามแฝงต่างกับพระสมัญญานามอย่างไร จงระบุพระนามแฝงอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ทราบกันอย่างแพร่หลายแล้วอันได้แก่ ศรีอยุธยา พระขรรค์เพชร รามจิตติ อัสวพาหุ และ นายแก้ว นายขวัญ เป็นต้น

บรรณานุกรมบทที่ 1

คณะอนุกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม 1 และ 2. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523.

..... รายงานการค้นคว้าของคณะเจริญรอยพระยุคลบาท พ.ศ. 2524. กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

..... รายงานการค้นคว้าของคณะเจริญรอยพระยุคลบาท พ.ศ. 2527. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2528.

ปิ่น มาลากุล ม.ล.. The New Republic. พระนคร : กุรุสภา, 2521.

..... “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำอะไรบ้างเกี่ยวกับวรรณกรรม.” วิทยารุฐานุสรณ์สาร ปีที่ 3 ฉบับที่ 4, 11 พฤศจิกายน 2526.

พิทยาลงกรณ์, พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. “คำนำ” ประมวลนิทานรัชกาลที่ 6.

พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : ศิลปาบรรณาการ, 2513. (หน้า 3).

อมรรตฤณารักษ์, จมื่น. พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.

พระนคร : กุรุสภา, 2511.
